

IZ INOSTRANIH ARMIIJA

174
General-potpukovnik **DUŠAN KVEDER:**

DANAŠNJA ŠVEDSKA I NJENA ODBRANA

U današnjoj podeli sveta na dva tabora, za koje se, čvršće ili slabije, već povezala velika većina zemalja, Švedska je jedna od retkih država koja vodi politiku neutralnosti. Za to, izgleda, ima više razloga. Ona smatra da svojim neučestvovanjem u AP otklanja zategnutost između sebe i SSSR, od koga je deli samo usko Baltičko More i nenaoružana Finska. Ona računa da bi mogla, u slučaju rata između Istoka i Zapada, bar neko vreme, pa makar i nekoliko meseci, ostati neutralna, a od toga očekuje velike koristi, naročito u pogledu pripreme svoje odbranbene sposobnosti. Na kraju, a to je možda najvažnije, ona sa sigurnošću računa, a to joj je dao do znanja i SSSR, da bi njeno pristupanje AP značilo odmah potpunu okupaciju Finske od strane SSSR. A Švedska je dubokim vezama spojena sa Finskom. Skoro polovina Finaca govori Švedski, a Švedski je jezik, pored finskog, ravnopravni državni službeni jezik. Mnogobrojni Šveđani imaju svoju rodbinu u Finskoj i utiču na javno mišljenje u korist bezbednosti te zemlje. Švedska je više od 650 godina bila ujedinjena sa Finskom, ali finski narod ne oseća da je te vekove proveo u ropstvu, već u ravnopravnom zajedničkom životu sa Šveđanima. Izgleda da je danas Finska adut u rukama SSSR, pomoću koga ne dozvoljava Švedskoj da se uključi u AP, a švedska neutralnost je opet adut u rukama AP koji sprečava da Finska bude okupirana od Rusa.

S takvom ravnotežom snaga u tom delu Evrope, izgleda, zadovoljni su i susedi Švedske. Nema se utisak da oni smatraju da je time narušena tradicionalna nordiska solidarnost, koja se zasniva na zajedničkom poreklu civilizacije, jezičkoj srodnosti i istoj koncepciji demokratskog života. Gerhardsen, predsednik norveške vlade, nedavno je izjavio prilikom svoje posete Kopenhagenu: »Za Dansku i Norvešku, kao i za ostali demokratski svet, vanredno je ugodno što je Švedska ostala neutralna, a pri tome jako naoružana i sa odlučnom voljom da se odupre agresiji«.

Sa druge strane, i Šveđani ne sakrivaju svoje zadovoljstvo, što se Danska i Norveška jačaju i naoružavaju sredstvima Atlantskog pakta. Šveđani su svesni da su time rasterećeni briga i troškova, koji bi, u slučaju stvaranja jednog lokalnog nordiskog vojnog bloka, pali na njih kao najjače partnere.

Takvo stanje stvari u Skandinaviji nikako nije po volji SSSR-u, čija je politika u tom delu Evrope ubrzo posle rata ušla u čorsokak. Bes sovjetskih vlastodržaca zbog pristupanja Norveške i Danske Atlantskom paktu svakome je razumljiv. Međutim, oni se sve više okomljuju i na neutralnu Švedsku, iako ova ulaže sva moguća nastojanja da ne bi davala povoda za zategnutosti između ove dve zemlje. U Švedskoj se za ovo često čuje objašnjenje: »Ni najneviniji ne može da živi u miru, ako se to ne sviđa susedu«.

U početku je SSSR nastojao da naruši postojeću stabilnost na nordiskom području diplomatskom akcijom. Dok je 1948 i 1949 godine, za vreme pregovora između nordiskih zemalja o sklapanju jednog Skandinavskog odbranbenog pakta, bio odlučan protivnik takvog saveza, i smatrao ga čak ugrožavanjem svoje bezbednosti, dotle je sada postao vatreni pristalica takvog pakta. Poznato je da je SSSR, preko finskog premijera Kekonena dao ponovnu inicijativu za stvaranje takvog pakta. »Aftentidende« iz Štokholma pisao je tom prilikom (6. 1. 1952 godine): »Prema informacijama dobijenim u Štokholmu i Helsinkiju, Sovjeti su došli do zaključaka

da odbranbeni pakt zaključen između Švedske, Norveške i Danske ne bi više pretstavljao ugrožavanje Moskve, i da se oni ne bi više protivili uključenju Finske u taj pakt. Namera SSSR je bila jasna: žrtvovati deo svojih pozicija u Finskoj, da bi se Norveška i Danska iščupale iz AP i da bi se time oslabila strategiska pozadina Švedske.

Kada je ovaj vešto zamišljeni diplomatski manevar doživio svoj potpuni neuspeh, SSSR se latio drugih, brutalnijih sredstava. Kao sa ostalim skandinavskim zemljama, tako je i sa Švedskom počeo veštački da zateže odnose. Redali su se konflikti, note, šikane, špijunski procesi, zadržavali švedski ribarski brodovi, vršili sovjetski manevri u Baltiku, nezakonito se proširivale teritorijalne vode (od uobičajenih 3 na 12 nautičkih milja), kako bi poslednjih dana došlo i do obaranja švedskih aviona. SSSR svim sredstvima želi da postigne svoju strategisku dominaciju u Baltiku.

Švedska ne popušta tome pritisku. U njoj se često čuje: »Neutralnost po svaku cenu — ali, ne po cenu slobode!« Njena neutralnost je zato oružana neutralnost, neutralnost na stalnoj oprezi. Zato je ta neutralnost silom spoljnih okolnosti više formalna nego stvarna. U slučaju direktnog ugrožavanja ili čak i napada sa Istoka, mesto Švedske bilo bi određeno. Ona je svojim simpatijama vezana za Zapad. Ministar spoljnih poslova Švedske, Unden, izjavio je već 23 marta 1950 godine: »Jasno je, po mom mišljenju, da će se Švedska vlada u budućem ratu odupreti ako Rusija zatraži slobodan prolaz preko Švedske za Norvešku, a isto tako je jasno da Švedsku neutralnost treba braniti svim snagama.« Među švedskim političkim partijama ima mnogo razmirica. Ali, srećom, one po retko kome pitanju postižu toliku saglasnost, koliko postižu po pitanjima odbranbenih napona zemlje.

Iako se Švedska strogo pridržava svoje formalne neutralnosti, ona, ipak, u svojim odbranbenim planovima već i danas predviđa sadejstvo sa ostalim skandinavskim zemljama. To sadejstvo, doduše, danas još ne dolazi do izražaja u formalnim sporazumima, pa čak ni u direktnim pregovorima. Međutim, odbranu južne Švedske, naprimjer, već i danas Šveđani ne mogu zamisliti bez koordiniranog oslonca na dansko ostrvo Bornholm, koje su snage AP već pretvorile u jaku isturenu vazdušno-pomorsku bazu.

*

Švedska nije ratovala skoro jedno i po stoleće. Pre Prvog svetskog rata ona je imala srazmerno dosta jaku armiju, ali je ova u posleratnom periodu bila znatno oslabljena. Status organizacije oružanih snaga iz 1925 godine znatno je smanjio efektivne njenih oružanih snaga i opasno snizilo njihovu borbenu vrednost. Redukcija je obuhvatila i ratnu mornaricu. Zakonom o reorganizaciji armije iz 1933 godine nešto se povećala njena snaga, ali je još uvek ostala od malog značaja. Tek okupacija Norveške i Danske u 1940 godini dala joj je pravi impuls za izgradnju jačih oružanih snaga.

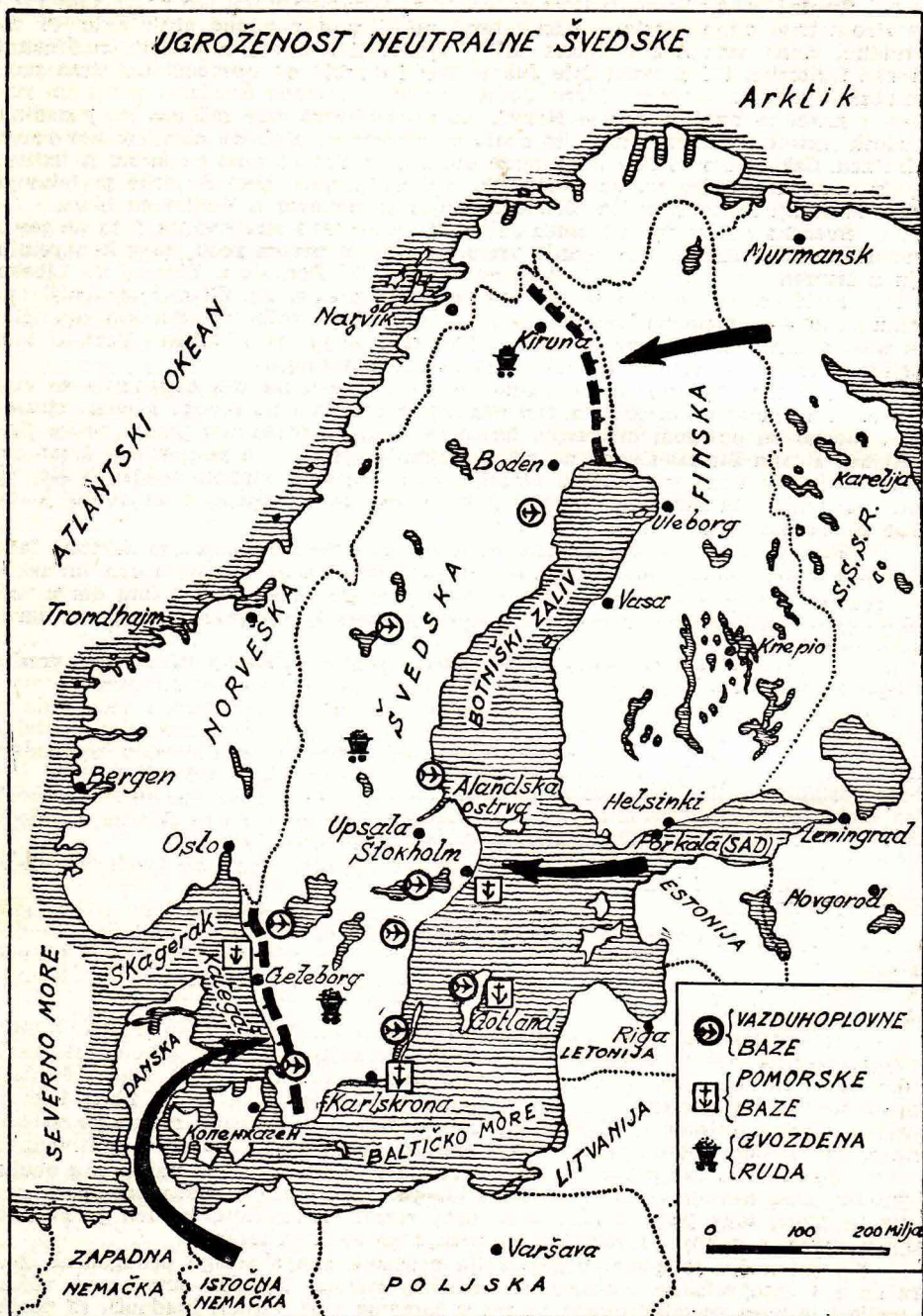
Švedska je posle 1945 godine bila jedna od retkih zemalja u Zapadnoj Evropi koja nije demobilisala svoje oružane snage. Šveđani su danas jako zadovoljni tom dalekovidnom politikom.

Šveđani, tradicijama vezani za svoju slobodu, imaju danas odlučnu volju da se odupru svakom pritisku i agresiji. Danas ima malo naroda na svetu koji ulažu toliko volje, napora i sredstava, u izgradnju svoje odbrane i armije, koliko to čini Švedska. Ma koliko izgledalo paradoksalno, ali ova je zemlja danas, iako nije članica AP, za odbranu najspremnija zemlja u zapadnoj kontinentalnoj Evropi, uključujući tu i Francusku i Italiju. Ona može da služi danas za primer svim zemljama zapadnog sveta. Jačina njene armije sastoji se kako u brojnosti njenih efektivna i tehničkoj opremi, tako i u obučenosti trupe i u moralnom kvalitetu boraca.

Švedska je bogata zemlja, koja, bez sumnje, ima najviši životni standard u Evropi. Zbog toga ona relativno lako i podnosi veliki finansijski napor za narodnu odbranu. Taj finansijski napor povećava se iz godine u godinu. Dok je on za finansisku 1951/52 godinu iznosio oko 1.200 miliona švedskih kruna, dotle se ove, 1952/53 godine povećao već na 1.502 miliona kruna, od čega 602 miliona otpada na vojsku, 512 na avijaciju, a 279 na mornaricu. Ova suma iznosi 25% od ukupnog iznosa rashoda u državnom budžetu.

*

Šema 1

Švedani se ne bave iluzijom da u agresivnim planovima Moskve nema crvenih strela koje šišaju preko švedske teritorije. Nikakav napad širih razmera na Norvešku, člana severnog bastiona AP, nije moguć bez prethodnog zauzimanja švedske teritorije. Samo posjedanje Južne Švedske može da obezbedi slobodan prodor ruskih snaga u Severno More. Jedino držanje Severne Švedske, u svojim rukama, a naročito pruge Boden — Narvik, može Sovjetima osigurati solidnu pozadinu za svoju konsolidaciju na zapadnim obalama Norveške i slobodu akcije u Severnom Atlantiku. Čak se i norveški sever može efikasno napasti jedino na širokom frontu, koji bi obuhvatio liniju Boden — Narvik. S druge strane, jaka Švedska pretstavlja stalnu potencijalnu opasnost za slobodan sovjetski manevar u Baltičkom Moru.

Švedska nalazi dosta razloga za svoju opreznost i strahovanje. I to ne samo zbog učestalih konflikta u poslednje vreme, već i, u prvom redu, zbog konkretnih vojnih priprema koje SSSR vrši u njenoj blizini. Od Porkale u Finskoj do Libeka u Istočnoj Nemačkoj Rusi vrše opsežne vojne pripreme. Na čitavoj toj liniji oni izgrađuju zavesu radarskih uređaja i lanac vazduhoplovnih i pomorskih uporišta, a u prvom redu baze Ventspils, Libava, Memel, Kenigsberg i Baltiski Port. U tom rejonu takođe su koncentrisane značajne suvozemne snage.

Zbog toga Švedska mora stalno da računa da može biti napadnuta sa više pravaca. Ona može da očekuje napad vazdušnih desanata na mnoge ključne strategiske položaje u unutrašnjosti svoje teritorije, dalje suvozemnim putem preko finske granice (naročito zimi kada su reke i jezera zamrznuti), a pomorskim desantom preko Baltičkog Mora iz baltičkih zemalja, i sa poljske i istočnonemačke obale, ili, posle okupacije Danske, a naročito njenog ostrvskog područja, i na svoju južnu obalu (u prvom redu leti).

Zato Švedska strategija treba da predviđa odbranu na mnogo sektora, iako bi glavni napori eventualnog agresora bili verovatno sasređeni na jedan ili nekoliko pravaca. Zbog toga Švedska Komanda i predviđa u početku znatnu dekoncentraciju snaga duž ogromnog fronta, i mogućnost brze koncentracije snaga na ugroženim pravcima.

Da bi se moglo intervenisati na vreme protiv jedne kombinovane agresije iz vazduha i sa mora, da bi se mogla pružiti efikasna podrška suvozemnim i pomorskim snagama, da bi se osigurala nesmetana proizvodnja, transport i veza, i da bi se mogli suzbiti jaki i dugotrajni vazdušni napadi — švedska koncepcija predviđa jaku avijaciju, u prvom redu lovačku (ne bombardersku), snabdevenu najmodernijom tehnikom i rukovođenu najsavremenijim sistemom komandovanja.

Opasnost sa mora traži jaku, modernu flotu, koja zbog vazdušne opasnosti treba da bude sastavljena iz brzih malih jedinica, sposobnih da se sklanjaju između mnogobrojnih ostrva i u pripremljene fortifikacione uređaje.

Ali, glavnu snagu za suzbijanje početne agresije treba, po švedskim gledištima, da sačinjava suvozemna vojska.

Švedska teritorija, osim na jugu, nije ravničasta. Ona je jako pošumljena (55% teritorije je pod šumom), bogata stenama i kršom, jezerima i neprolaznim močvarama (močvare sačinjavaju 34% teritorije), a ima relativno mali broj puteva. Te osobenosti zemljišta švedska odbrana nastoji da do krajnjih mogućnosti upotrebi u svoju korist.

Švedani su svesni činjenica da je po takvom zemljištu jako otežano napredovanje neprijatelja u velikim tenkovskim formacijama. Oni takođe računaju s tim da, u slučaju širokog prodora preko granica i desanata na obalu, švedska vojska ne bi bila u stanju da liniski odbrani tako ogroman front. Zbog toga je njena odbrana načelno orijentisana na odbranu pojedinih ključnih rejonu po sistemu ježeva, uz brze obuhvatne manevre i iznenadne protivnapade. Borbe i protivnapadi predviđaju se kako danju tako i noću. Naročita važnost polaže se na zimsku obuku. Svim snagama nastoji se da se do krajnjih granica poveća manevarska sposobnost jedinica. Zbog toga pada u oči veliki broj raznih guseničara, kojima je švedska vojska zasićena, a koji su sposobni za vožnju po svakom terenu.

Na taj način je čitava organizacija oružanih snaga strogo prilagođena geografskim i topografskim osobinama nordiskog ratišta. Njihova suvozemna vojska u velikoj je meri specijalizovana za rat u šumama i na velikoj hladnoći, sa posebnim akcentom na dejstva po besputnom zemljištu. Danas je, izgleda, švedska vojska,

pored švajcarske i norveške, postigla najveće uspehe u obuci u tim posebnim uslovima borbe.

*

Sistem organizacije i obuke suvozemne vojske bazira se na teritorijalnoj podeli na sedam vojnih oblasti. Unutar tih oblasti do nedavna su se organizovale divizije. U poslednje vreme, međutim, Šveđani su prešli sa divizije na brigadu, kao osnovnu taktičku jedinicu. Po njihovom mišljenju divizija je suviše glomazna za elastično dejstvo po teško prolaznom terenu. Tako je formiran niz pešadiskih i tenkovskih brigada. U slučaju potrebe po dve ili više takvih brigada mogu da budu sjedinjene u divizije. U tu svrhu predviđeno je formiranje nekoliko štabova divizija sa divizijskim delovima, a sama divizija može biti još i ojačana težim jedinicama. Jedinice duž obale mogu biti, pored toga, ojačane obalskom artiljerijom ili mogu sadejstvovati baterijama stalne obalske artiljerije.

Kod formiranja tih regularnih jedinica naročito se vodi računa o njihovoj pokretljivosti i manevarskoj sposobnosti. Čitava taktika izgrađena je na manevru, sa izbegavanjem krutih frontalnih bojeva. Naročita pažnja posvećena je manevru i borbama noću. Momenat iznenađenja stavlja se u prvi red svih borbenih dejstava. U slučaju proboja većih neprijateljskih jedinica predviđa se partizanski način ratovanja regularnim brigadama u pozadini neprijatelja.

Posebna pažnja posvećuje se sadejstvu pešadije i tenkova. Zato je nekoliko pešadiskih pukova bilo pretvoreno u tenkovsku pešadiju. Svaka današnja tenkovska brigada ima po jednu trećinu tenkova i dve trećine pešadije.

Švedska vojska posvećuje veliku pažnju i vatrenoj moći svojih jedinica. Danas Švedska industrija proizvodi sve vrste naoružanja za svoju vojsku. Izvoz naoružanja je malen. Ona proizvodi automate, automatske puške, puškomitraljeze, bacače i sve vrste artiljerije, uključujući i protivtenkovsku i protivavionsku.

Četa švedske pešadije od 200 ljudi zasićena je automatskim oružjem i ima vatrenu moć od 90.000 metaka u minutu. Suvozemne jedinice snabdevene su veoma modernim minobacačima i PT topovima. Artiljerija je mahom sva mehanizovana guseničarima. U jedinicama ima mnogo vozila, od kojih znatan deo amfibijskih. Švedske jedinice upotrebljavaju većinom lake i srednje tenkove, koji najviše odgovaraju strukturi zemljišta.

Naročita odlika švedske vojske jeste njihova protivavionska artiljerija. PA top 40 mm tipa Bofors je jedan od najmodernijih na svetu. Sada je u izgradnji jedna njegova varijanta koja će povećati brzinu gađanja od 120 na 240 metaka u minutu. Novi automatski PA top od 57 mm sa svojih 120 metaka na minut ima dva puta veću jačinu i daljinu gađanja nego top 40 mm. U izgradnji je takođe i nova senzacija u PA tehnici, top od 120 mm, sa 70 metaka u minutu, i vertikalnom daljinom gađanja od 13.000 m.

Drugi element suvozemne vojske su jedinice lokalne odbrane, koje se mobilišu iz starijih godišta na teritorijalnom principu u 19 teritorijalnih regimenata. Te jedinice imaju ograničenu mobilnost. One su predviđene za zaštitu granica, obale, luka, važnijih centara i taktičkih položaja u unutrašnjosti. Posebno su izvežbane za borbu protiv vazdušnih desanata. U svojoj taktici one se u velikoj meri oslanjaju na objekte stalne fortifikacije, koji su širom zemlje izgrađeni još za vreme poslednjeg rata. U slučaju okupacije one teritorije za koju su te jedinice vezane, one prelaze na partizanski način ratovanja.

Treći element suvozemne vojske su partizanski odredi (domobrani), formirani iz dobrovoljaca, koji se najbrže mogu mobilisati, i služe za vreme opšte mobilizacije za njenu prvu zaštitu, a u slučaju nailaska neprijatelja za diverzantske i manje partizanske zadatke.¹⁾

Specijalnu pažnju Šveđani posvećuju mobilizacionim problemima svoje vojske. Oni nastoje svim sredstvima da postignu takav sistem mobilizacije, koji bi im omogućio dovođenje vojske u pripremno stanje u minimalno kratkom roku. Zbog

¹⁾ Jedinice Lokalne odbrane i partizanski odredi organizovani su na sličnim principima kao u Norveškoj armiji. Ti principi detaljnije su opisani u br. 3 »Vojnog dela« za 1952 godinu u članku »Odranbeni problemi Norveške armije«.

veličine svoje teritorije oni su rešenje tog pitanja našli u širokoj decentralizaciji mobilizacije, koja se zasniva na velikom broju depoa raštrkanih po čitavoj zemlji.

Vojna obaveza traje od 19 do 47 godina. Rok služenja je za sada još uvek samo 12 meseci, od kojih 9 meseci osnovne obuke, a tri meseca vežbi u tri kursa, svaki po 1 mesec. U pripremi je produženje roka služenja.

Rezervisti se često pozivaju na dopunske vežbe u cilju upoznavanja sa novom tehnikom i taktikom. Tako je u manevrima septembra — oktobra 1951 godine, pored redovnog kontingenta, bilo pozvano na vežbe još i 125.000 rezervista. Od 1950 godine svakog meseca redovno se poziva na vežbe po 20.000 rezervista.

U slučaju opšte mobilizacije Švedani, prema poslednjim podacima objavljenim u štampi, mogu mobilisati blizu milion ljudi, od kojih 700.000 (po drugim podacima 600.000) otpada na regularne jedinice i lokalnu odbranu, a 300.000 na parti-zanske odrede.

Vrhovni komandant švedske vojske do nedavno je bio general-lajtnant Helge Jung. Prošle godine on je zamenjen generalom Nils Svedlund-om.

*

Osobito velike uspehe postigli su Švedani u organizaciji svog vazduhoplovstva. Prema švedskoj koncepciji avijacija treba da bude ona koja će pre svih ostalih vidova oružanih snaga stupiti u dejstvo protiv iznenadne agresije. Zbog toga je i mirnodopska organizacija vazduhoplovstva skoro identična sa ratnom. Švedani računaju sa momentanom intervencijom svih vazduhoplovnih snaga, čak i u slučaju iznenadnog, munjevitog udara agresora na njihovu zemlju.

Prema svima podacima Švedska je danas četvrta vazduhoplovna snaga na svetu, posle SAD, SSSR i Velike Britanije. U kontinentalnoj Zapadnoj Evropi ona stoji na prvom mestu. U tom pogledu tek u poslednje vreme počela je Francuska da joj se približava. Švedska danas ima oko 1.000 aviona prve linije.

U vazduhoplovnom pogledu švedska teritorija je podeljena na pet zona avijacijskog baziranja. U tih pet zona formirano je 17 grupa avijacije (švedska grupa odgovara britanskom vingu), od kojih je: 10 grupa dnevnih lovaca, 1 grupa lovaca za svako vreme, 4 grupe jurišnika, 1 izviđačka grupa i 1 grupa za zaštitu aerodroma.

Dok je švedsko vazduhoplovstvo posle rata još bilo naoružano uglavnom američkim i britanskim aparatima, dotle se ono u poslednjim godinama generalno preoružava tipovima sopstvene proizvodnje. Danas se Švedani sami naoružavaju vlastitim aparatima odličnog kvaliteta.

Grupe dnevnih lovaca još su uvek u određenoj meri naoružane britanskim »Vampirima« i domaćim »J-21R«. Međutim, sada se te grupe preoružavaju novim tipom švedskog reaktivca »J-29«, tipa »SAAB« iz fabrike »Svenska Aeroplan A. B.« u »Linköpingu«. Motore tipa »Ghost« liferuju fabrike »Svenska Flygmotor A. B.« u »Trollhättan«-u i »STAL« u »Finspong«-u. »J-29« spada danas među najbolje reaktivne avione na svetu. On ima brzinu iznad 1.000 km/čas, a naoružan je sa 4 topa od 20 mm i 4 rakete od 127 mm. Ovaj maleni, lak jednosedi ima naročitu odliku u tome da traži kratku pistu i ima vrlo brzo penjanje u visinu.

Švedani danas izbacuju iz naoružanja sve ranije tipove stranih i domaćih reaktivnih aviona i zamenjuju ih sa »J-29«, po principu: »umesto povećati kvantitet, poboljšati kvalitet«.

Za lovcu po svakom vremenu Švedani upotrebljavaju aparate tipa »Moskito«.

U naoružanje jurišnih grupa, pored ranijeg tipa »J-21A«, Švedani uvode sada novi tip »T-18«, sa topom od 57 mm i brzinom gađanja od tri metka na sekund, a koji je naoružan i bombama i raketama. To silno naoružanje čini taj aparat jednim od najbolje naoružanih jurišnika na svetu.

Izviđačke jedinice naoružane su specijalno opremljenim »Spitfajerima« i domaćim dvomotorcem »S-18« sa velikim akcionim radijusom.

Osnovnu obuku od 11 meseci piloti dobijaju u pilotskoj školi u Spingbergu u Južnoj Švedskoj. Dalje usavršavanje oni postižu u školi u Upsali, a najviše vazduhoplovne generalštabne kurseve imaju u Vazduhoplovnoj akademiji u Štokholmu.

Pored vazduhoplovstva Švedani imaju jaku PAO, a naročito mnogobrojne radarske stanice i PA artiljeriju. Mnogo se polaže i na izgradnju modernih skloništa

za građansko stanovništvo. Sada je odobren kredit od 380 miliona kruna za izgradnju 150 velikih podzemnih skloništa u svim većim gradovima, koja će u mirno vreme poslužiti kao garaže, bioskopi, pa čak i kao hoteli.

Sadašnji komandant švedskog vazduhoplovstva je general-lajtnant Bengt Nordenskiöld, a njegov načelnik štaba generalmajor G. A. Westring.

*

Vojno-pomorske snage Švedske takođe su u porastu. Prema objavljenim podacima, Švedani sada imaju 98.000 tona ratnog brodovlja od kojih 31.000 tona otpada na rezervu. Protiv ruskih stalnih 325.000 tona u Baltiku, sada je švedska mornarica jedina neposredna protivteža sovjetskoj pomorskoj snazi na tom području, tim pre što je danska ratna flota tek u početku svoje izgradnje.

Švedani imaju sada nameru da izgrade jaku, modernu, brzu flotu, u prvom redu malih jedinica, koja bi bila sposobna za brze ofanzivne operacije, a koja bi u slučaju potrebe mogla da produži borbu na partizanski način i u slučaju okupacije obale. Švedska flota je specijalizovana za protivpodmorničku borbu i jako naoružana za protivavionsku odbranu. Izvršene su, takođe, pripreme za naoružavanje trgovačkih brodova i zato je predviđen specijalan kredit od 200 miliona kruna.

Mornarica ima sada, prema objavljenim podacima, 3 starija džepna bojna broda od po 7.000 tona, 2—3 nove krstarice od po 8.000 tona tipa 1947 godine i dve stare, manje od 4.300—4.800 tona, 13 modernih razarača, 18 motornih torpednih brodova, 25—27 podmornica (većinom snabdevenih šnorkelima), 2 minopolagača, 44—46 čistača mina i druge jedinice.

Sada je prihvaćen sedmogodišnji plan izgradnje jake mornarice. Prema tome planu proces pretvaranja stare krstaške flote u modernu, brzu, laku i ofanzivnu flotu, koji je započeo još 1930 godine, treba da se završi. Za to vreme trebalo bi da se izgradi 46 novih brodova, i to isključivo malih jedinica.

Čitava flota je podeljena na obalsku i lokalnu. Obalska obuhvata, u prvom redu, krstarice, razarače, torpiljarke i podmornice. Lokalna flota obuhvata starije tipove brodova, razarače, čistače mina i pomoćne jedinice, a određena je za aktivnost u neposrednoj zoni obale. Sama obala podeljena je na pet distrikta. Glavne vojno-pomorske baze su Štokholm, Karlskrona i Geteborg. Mornarici je potčinjena i stalna obalska artiljerija i jaka pokretna obalsko-artiljerijska rezerva.

Komandant flote je vice-admiral Strömbach.

*

Švedani užurbano sprovode fortifikacisko uređenje zemljišta za slučaj napada, i to uglavnom na obalnom pojasu. Poznata su tri utvrđena reiona. Na severu oko Boden-a, koji čuva njihove poznate rudnike železa u Kiruna-i (najveći na svetu), koji snabdevaju čitavu švedsku tešku i vojnu industriju i iz kojih se direktnom železničkom prugom, preko Narvika (u Norveškoj), prevozi godišnje do 12 miliona tona odlične železne rude (sa 70 procenata železa), u Belgiju, Nemačku, Veliku Britaniju i SAD. Drugi utvrđeni rejon je na obali u kompleksu ostrva oko Štokholma (u blizini Štokholma nalazi se oko 30.000 ostrva), koji brane prestonicu zemlje i najvažnije komunikacije koje vode u centralni deo zemlje. Treći utvrđeni rejon je na jugu, oko Karlskrona-e, gde se nalazi i glavna baza ratne mornarice. To su sve predeli koji su najpogodniji za iskrcavanje. Pored toga, po čitavoj zemlji postavljene su PT prepreke. Mnogo objekata stalne fortifikacije izgrađeno je još za vreme poslednjeg rata. Negativna strana tih utvrđenih reiona sastoji se u tome što se na velikom špijunskom procesu pre neko vreme protiv mornarskog oficira Andersona utvrdilo da je on uspeo da fotografiše glavna utvrđenja i da preda podatke o njihovoj dislokaciji sovjetskoj agenturi. Kažu da će sada morati da se rekonstruiše postojeći odbranbeni sistem.

*

Švedani posvećuju veliku pažnju i organizaciji raznih pomoćnih poluvoj- ničkih formacija.

Organizacija pod nazivom »Civilna odbrana« formirana je već 1930 godine i do sada je znatno proširila razmere svog delovanja. Služba u njoj je obavezna; svaki građanin od 16 do 65 godine može da bude pozvan u tu službu. Ona broji sada oko 900.000 članova, koji podležu redovnoj obuci. Na čelu organizacije stoji Kra- ljevski komitet Civilne odbrane. Svaka provincija ima svoju direkciju, a one se dele na sreske organizacije kojih ima oko 400.

Polovina članova služi u Službi zaštite fabrika i ureda, a ostali su raspo- ređeni u sedam ostalih službi: Služba za izvidanje i vezu, Protivpožarna služba, Tehnička služba, Služba PHZ, Sanitetska služba, Služba za evakuaciju i pomoć, Služba za evakuaciju i rušenje.

Vlada takođe forsira razne dobrovoljne poluvojne organizacije, kao: stre- ljačke družine, koje su ove godine dobile subvenciju od 1,7 miliona kruna; žensku organizaciju »Lote«, sa subvencijom od 0,6 miliona, koja svaku svoju članicu ospo- sobljava bilo za šofera, bilo za vezu, sanitet, PAO ili PHZ i daje im osnovnu jedi- načnu obuku iz pešadiske taktike i naoružanja; auto-moto klubove i Crveni krst. Ove poluvojne organizacije broje preko milion članova.

Mnogobrojni su i drugi sektori koji spadaju u domen odbranbenih priprema današnje Švedske. Ona se najozbiljnije sprema za otpor čak i u slučaju da jedan njen deo ili i čitava teritorija bude okupirana od neprijatelja. U tu svrhu već se danas vrše pripreme za organizaciju ilegalne vlasti, koja bi u slučaju okupacije rukovala narodnim otporom. Toj se vlasti već sada spremaju potrebna sredstva (magacini, skloništa, štamparije sa materijalom itd.).

Švedska takođe preduzima opsežne mere za ekonomsku odbranu formirajući posebne mešovite vojno-građanske organe za rukovođenje ekonomikom zemlje i prelaskom na ratnu privredu.

Isto tako Švedska preduzima mere i za psihološku odbranu zemlje, centra- lizirajući poslove vođenja psihološkog rata u ruke kvalifikovanih vojno-građan- skih organa.

Čitava Švedska, ugrožena, pretvara se solidnim, sistematskim i dobro pro- mišljenim postupcima u jak vojni logor, koji treba da odoli jednoj eventualnoj, naj- svirepijoj najezdi, nepoznatoj do sada u njenoj istoriji.

TAKTIČKO-TEHNIČKE NOVINE

VOJNI TRANSPORTNI AVIONI

Dok su za vreme poslednjeg rata saveznici prvenstveno upotrebljavali za transport avione tipa »Douglas DC-3« i »DC-4«, iz kojih su razvijeni »C-47 Dacota« i »C-54 Skymaster«, danas postoji čitav niz specijalnih vojnih transporterata sa pro- stranim trupovima i velikim otvorima podesnim za tovarenje vozila, topova, ten- kova i drugog materijala. Pa ipak, treba imati u vidu da vazdušni transporter nije univerzalno sredstvo za rešenje svih problema transporta, već se ograničava samo na specijalne zadatke. I u Koreji je avion kao transportno sredstvo, pokazao svoju veliku vrednost, ali je pokazao i to da i velike sile, sa čitavim svojim vazдушnim transportnim flotama, mogu da podmire samo jedan vrlo mali deo transportnih po- treba jedne Armije. Primera radi navodi se da je nosivost teškog četvoromotor- nog transporterata ravan jednom železničkom vagonu. Ali takav avion staje nekoliko miliona; njegovi pogonski uređaji proizvode snagu od 10.000 — 14.000 KS; avion nosi komplikovanu opremu koja zahteva održavanje i visoko kvalifikovanu po- sadu. Samim tim i kod velikih sila ograničava se broj raspoloživih transportnih aviona u tolikoj meri da je vazdušni transport moguć samo za vrlo hitne pošiljke i važne operacije.